

PERIÓDICH SATIRICH,
 HUMORÍSTICH, IL - LUSTRAT Y LITERARI
 DONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 CÉNTIMS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA

Números atrassats 20 céntims.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
 BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas.
 Cuba y Puerto Rico, 4.- Estranger, 5.

CAPS DE BROT.

SADURNÍ GIMENEZ.

Es un músich... hasta allá,
 té una inspiració galana
 y ab la batuta á la má
 fá 'l que li dona la gana.

LOS IDILIS DE APELES MESTRES

I.

¡Cóm creix, cóm prospera lo modern renaixement de la literatura catalana!.. Trenta anys porta d'existencia sa última y més vigorosa ex-

pansió marcada pèl restabliment dels Jochs Florals de Barcelona, y girant enrera la vista 'ns recrehém contemplant l' espectacle de un frondós jardí cubert de flors ab tots los matisos y perfums imaginables. Cada vegada que se 'ns presenta una de aquestas obras que fan época, no podém sustréurens á la següent reflexió: ¡Quánts y quénts poetas haurian deixat d' escriure, de no haverho pogut fer en la llengua en que concebeixen, en que pensan y en que senten, la més idónea per expressar ab vigor y donar lo colorit apropiat á las concepcions de la inteligencia, á las imatjes de la fantasia y á las notas del sentiment!

Nos trobém avuy davant de una figura que s' aixeca entre nostras primeras personalitats literarias, y davant de un llibre de primera forsa. Las literaturas més ricas y perfectas senyanlarían ab pedra blanca l' aparició de una obra de tan mérit com los *Idilis de Apeles Mestres*, hermós aplech de inspiracions en las quals la originalitat y la riquesa de la concepció corren parellas ab la esplendides de una forma castissa, sobria y depurada. Los que coneixíam algunas de aquestas composicions, ab tot y ser molt lo qu' esperavam del poeta artista, hem vist superadas nostras esperansas, ja que, y no temém en afirmarho categóricament, los dotze *Idilis* que forman la colecció, cada hú de per sí y tots reunits constitueixen un dels més richs tresors de la moderna literatura catalana.

Apeles Mestres es un enamorat de la Naturallesa.

Ningú com ell sab profundisar sos misteris més recóndits y traduhir sas infinitas bellesas. fentlas admirar y sentir al lector de sas poesías. La compren, la estima y la compenetra.

No es sols lo pintor paisatjista que 's coloca

davant del natural, copiant servilment lo que veu ab matemàtica exactitut: ell á la Naturalesa l' anima, la fá viure, la fa parlar. Quan no li serveix de fondo al quadro que preten compondre, la converteix en tema principal de una composició, y llavors son las rocas y es l' aygua del riu, es l' espiga y la rosella, la violeta y l' roure, l' oruga y la lluherna, lo rossinyol y hasta la gra nota los que desempenyan los papers principals ó secundaris del drama íntim moventse y expressantse com trobaríam que s' expressan y s' mouhen, si tots possehissem la finura de percepció pera veure'ls y sentirlos; si tots fossem tan poetas com l' inspirat autor de tantas maravellas.

En un prólech atinadíssim que precedeix á la colecció, Apeles Mestres, revela ab noble franquesa l' perquè de sas preferencias per un género casi tan antich com la existencia de la mateixa poesia, confessant de pás quins han sigut los seus mestres desde Teócrit á Lafontaine, desde Lafontaine al immortal Clavé. Pero l' género idilíach havia sigut desnaturalisat per molts autors del renaixement, y més encare pels neo-clássichs de últims de sigle XVIII, grans miniaturistas de paisos de vano, ab sos pastors de sabata ab tacó vermell y sas empolvadas damiselas disfressadas de pastoras. Apeles Mestres torna per la veritat, per la sinceritat y per la naturalitat. Ni un recort ni la més remota reminiscencia s' observa en sos idilis, de aquella poesia convencional y cortesana. En aquest punt segueix las corrents del modern naturalisme y ab més rahò, en quan la majoria de sas composicions enclouhen un fi, una tendencia més ó menos amagada. En aquest punt ha sabut fondre en una sola pessa á Teócrit y á Lafontaine, dintre de mollos castissament catalans.

D' aquestas composicions podém dir que sent tan reals, tan verdaderas, tan naturals, ni una sola vegada cau lo poeta en lo vulgarisme, ni en la ordinariesa. La frasse y la expressió tenen vigor, color y relléu dintre de la puresa més clássica, clássica sí, pero no envarada, ni enmidonada, sinó pastosa, flexible, fresca, espontánea, verdaderament popular.

Res hem llegit fins ara en catalá que realisi més felisment aquest difícil maridatge de la forma literaria ab lo sentiment popular.

Pera ferho compendre millor nos caldría analisar un per un los dotze idilis que forman la colecció, cosa que fariam ab molt gust, si poguessem consagrar l' espay convenient á un detingut estudi, que per ser complet exigiria una llarga serie de articles.

Mes ja que s' ha dit, com es veritat, que l' aparició del llibre de Apeles Mestres, es un verdader acontexement literari, será precís sortirnos de la costum de dedicar á las obras que s' publican lleugeras impressions de carácter general.

No perdém temps, y al grá.

Inaugura la colecció l' idili titulat *La cigala y la formiga*, premiat ab la flor natural, en los Jochs Florals de 1883. Encare, després de cinch anys ressonan los aplausos ab que va ser rebuda una poesia, que figura al nivell de las primeras, en los trenta volums de aquella institució: encare tothom recorda lo ruidós triunfo del poeta.

La cigala y la formiga, es l' antitèssis de la antigua fable que porta l' mateix títol. No es just que la cigala que canta, mori al arribar l' hivern, sufrint las invectivas y las burlas de la formiga que s' ha afanyat treballant durant l' estació calu-

rosa. ¿Qué sería la vida si no hi hagués cigalas? En l' idili de Mestres, la cigala es un juglar, que al caure l' primer borralló de neu, acut á las portas del segador, ó sia la formiga, demanantli alberch y refugi. Lo segador retxassa la seva súplica.

«¡Cansóns, sempre cansóns!... Quan á la plana ja m' veyá al toch del alba, la campana corbat per la fatiga, ferint mas mans lo cayre de la espiga...»

¿qué feyas mentres tant? Pèl mon corriás ab la bandola al coll, t' engorronías sota de un roure y tal vegada t' reyas dels que segant y escarrassantse veyas.»

Lo juglar, la pobre cigala desvalguda, reivindicada la noble missió dels que cantan

«cigala m' ha fet Déu, y ho tinch á gala, cigala só y seré que dú en son ala del bosch á la ciutat la poesía.

«Si un orgull hi ha en lo mon que siga noble es l' orgull del treball; pero ¿imaginas que treballa no més lo pobre poble que fa garbas al camp y al bosch feixinas?»

Y l' juglar recorda la part principal que ha tingut en las festas populars; la influencia que ha exercit enaltint los sentiments patriótics; la constancia ab que ha perpetuat las tradicions del poble. Y diu:

«tots hem segat, cigalas com formigas; pero al pás que tú llevas pá per tot l' any de las espigas tévas, del trovador que canta, las espigas no llevan fins al cel... ¡fins á la gloria! porque 'n gosin tos fills després qu' ell moria.»

Oportuns recorts. ¿Qué foren las riquezas sense un raig de poesia? Los segador ab sos graners que vessan sent la corcor de la tristesa. Lo temps passa volant, los días hermosos de la juventut s' allunyan... únicament la poesia pot reproduhirli l'ls recorts consoladors de aquells días passats que tan anyora. Ha arribat l' ocasió de que l' juglar mostri l' utilitat dels seus cants, y ho fa entonant una *Cansó d' istiu*, plena de sol y de llum é impregnada de melancólica poesia. ¡Quina armonía, quín color, quín sentiment, no vessan las set admirables estrofas, corejadas ab lo cant de la cigala, en que l' poeta canta la balada de una hermosa espigolayre!... L' idili resulta l' march suntuós de aquesta espléndida cansó, pura y lluminosa com un sol d' estiu, sens tacas. La poesia no pot arribar més enllá.

Llavors es quan lo segador, conmogut ofereix sa casa y l' cap de taula al humil juglar. Lo treball y l' poesia s' abrassan: la cigala y la formiga s' necessitan mútuament. ¡Hermosa fusió del materialisme y l' espiritualisme, del pá del cos y del pá del ánima!

Aquesta sola composició bastaría pera fer la fama de un poeta.

Los dos Cresos, premiada en los Jochs Florals de 1884, es lo segon idili de la colecció.

Ha arribat l' Octubre ab sas turbonadas: «tristament montanya avall rodola—murmurant y bronzint la fullaraca.» Dos pastors que han buscat aixopluch per ells y los remats en una bauma, encenen foch y mentres s' assecan y s' escalfan, entaulan amistosa conversa. Tots dos son pobres y portan una vida de gós. ¿De qué parlarán? De lo que farián si fossen ríchs. ¡Costa tan poch ferse rích... ab l' imaginació!... ¿Y qui es que alguna vegada no ha fabricat castells en l' ayre?»

UN QUADRO PERA 'L SALÓ DE CENT.

VIFREDO. —¿Aquestas son las quatre barras que jo vaig deixar?

Janot ja 's t'è pensat lo que faria. Se traslalaria à la ciutat més gran y més hermosa... baldament Xauxa.

«¿Qué 'l rey t'è dos caballs? jo una dotzena, ¿qué t'è vinticinch patjes? jo cinquanta, ¿qué 's lleva allà á las deu? donchs jo á mitj día, ¿qué dú corona d'or? jo d'or... y plata, ¿que tracta á tots de tú, siga qui 's vulga? jo encare més: jo 'ls tractaré á pedradas.

Y aixís va desbarrant llarga estona. Ell la riquesa la empearia com molts l' emlean, devorant los fruys de la estúpida vanitat.

Silvestre es més sensat. Ell compraria valls y serraladas, suprimiria delmes y gabellas, faria lliure al poble treballador: repararia la cufurna ahont varen neixer sos pobres pares y després, corrent en busca de una fadrina, li diria:

«T' he guarnit un niuhet de cadeneras hont viurém tots dos junts mentre á Dèu plasca: t' espera en ell una fortuna inmensa y un cor tot teu qu' es més inmens encara.
»Y aixís de font en font á la canícula, vora 'l foch al hivern contant rondallas, pèls vergers més florits á primavera y á la tardor pèls fruiterars hont cantan los rossinyols y las abellas brunzen y afanyosas repican las cigalas; jugant ab los baylets los diré un día que l' avi fa cent anys guardava cabras.»

Distinta es la manera d' entendre la felicitat

que tenen aquells rústechs. ¿A qué es degut? Lo final del idili ho revela de una manera expresiva:

—¿Quánts anys tens, barbamech?

—Més que no 't pensas.

¡Vint n' he tombats!

—Jo n' he combats quaranta.

Es *Los dos Cresos* un idili senzill; pero dintre de la seva senzillés ¡quín sentiment més humá, quín desarrollo més magistral, y quín contrast més bèn sostingut! Los dos interlocutors parlan ab lo llenguatge de la veritat: son dos pastors reals y verdaders, que posan á proba l' art exquisit del poeta, únich fins ara en saber armonisar lo sentit popular més viu ab la forma literaria més delicada.

Després del diálech, lo soliloqui.

En l' *Anyell de Pasqua*, un baylet de dotze anys es l' únich personatge del quadro, que al despedirse del anyell més tendre de la remada, destinat al sacrifici en la próxima Pasqua, deixa sentir aquells accents agre-dolsos del humorisme, que al ensemps que una rialleta als llabis portan als ulls una llágrima de ternura.

¡Cóm ha de ser possible deixarse de interessar per aquells dos companys de jochs y travessuras, en lo moment de una eterna despedida!...

«¡No hi tornarém may més per la bruguera saltant, tú al davant meu, jo al teu darrera,

baixant á rodolons la fondalada;
ni al péu de la surera,
á dormir abressats la mitj-diada!»

¡Cóm li demana perdò de un cop de pedra que un día va tirarli!

«¡Son més bestias á voltas las personas!... pero ¡prou grèu que 'm sab! .. ¿Oy que 'm perdonas?»

Y després, quan fina 'l día, se l' emporta á bras porque no 's cansi y sab dirli ternesas com las següents:

«¡Pero no ploris pas, per Dèu, no ploris: jo may t' olvidaré!... Després que 't moris y acabada la festa y sarracina, tots, un per un, aplegaré 'ls teus ossos y després de colgarlos ab terrossos al peu de aquesta alzina hont tantas voltas hém jugat á solas t' hi plantaré una tofa de violas.»

L' anyell de Pasqua es un dels idilis més sentits, més tendres... sent un dels més difícils de fer. Dónguis lo tema á qualsevol altre poeta y caurá en la xocarrería ó en l' artificio. ¿Cóm conservar aquesta difícil naturalitat, sinó sentint la poesia verdadera y sana de la naturalesa y sabentla interpretar ab l' art incomparable, qu' es lo distintiu de Apeles Mestres?

Prou per avuy. Un altre día acabarem la tasca.

P. DEL O

EN LA GALERIA DE CATALANS IL-LUSTRES,

al saberse l' estupendo acort del Municipi.

SONET.

«¡Qué fem aquí, minyons, qué fem parats!
»Apa, á fer la maleta y tocá 'l dos,
»no 's figuressin alguns farts d' arrós
»que som al igual qu' ells, degenerats.
»¡Ahont s' ha vist! Perque van enguantats,
»y tant lluents, es clar, tirant del tros,
»ja 's pensan ser *il-lustres*, y 'l repós
»tranquils, turbar dels seus antepassats.
»Avuy portan en *Rius*, bona persona!
»demá nos portarán lo *Noy de Tona*:
»donchs, ans de veure aixó, jo me las guillo...»
Aixís digué 'l Rector de Vallfogona;
y, agafantse 'l manteu ab aquell brillo,
vá tocá 'l dos, fugint de Barcelona.

E. V.

L' HIVERN.

No hi ha que donarhi voltas: avuy hi entrém.
Los que no tenen capa ja tremolan... y 'ls sastres també.

Un m' ho deya.

—Ja som á l' época dels dallonsas.....

—¿Dels panallons?

—No senyor; dels geps.

—¿Vol dir qu' en aquest temps abundan més los geperuts?

—Lo qu' es entre 'ls sastres, sí.

Naturalment: las necessitats corporals no tenen fronteras. L' hivern diu al home:—¡Abrigat! Pero no li diu:—¡Pagal!

Per xó lo que tothom procura, es taparse las carns: la qüestió de pagos ja no es tan urgent. Lo sastre pot esperar-se: lo cos que tremola, nó.

Ab tot, en aquest género 's veuhen cosas deliciosas. Hi ha gent que de tot treu partit, hasta del fret.

Uu vividor que jo conech,—perque un hom en mitj del trángul de las relaciones sociales tè coneixensas de tota manera,—m' explicava tot entusiasmat lo gran partit qu' ell sab treurer del hivern

—Durant los mesos de fret—deya—nedo en l' abundancia.

—¿Que fabrica calórferos potser?

—No senyor; no fabrico res. Me dedico á enter-nir personas y sastres.

—¿En quína forma?

—En la més senzilla que pot imaginarse. ¿Veu? Vaig á casa un sastre mitj conegut.—Deu lo quart. ¿Repara quín fret fa? Vol dir que necessito una capa.—¿De quínas?—De las millors. L' home me la dona, me la poso y m' encamino á la porta.—Ja ho trobarém, li dich anántmen.—¡Pero!...—¡Per amor de D' ul! ¿Ab lo griso que fa s' atrevirá á negarme una capa, pel únich motiu de que ara no porto 'ls diners?

—Es una rahò poderosa.

—¡Y tal! Si fossim al istiu, lo sastre no s' entendria de camándulas y voldria 'ls quartos bitllo bitllo; pero pensant ab lo fret, un sastre de cor recorda que tots som germans, y es una mica tolerant.

—Bueno ¿pero aixó sol explica la abundancia de que 'm parlava?

—Ja veurá: després que he convenut á aquell sastre, vaig á casa un altre y repeteixo la operaciò. Luego 'm presento á casa d' un altre, y d' un altre y d' un altre, fins que 'l cor me diu prou.

—Pero be ¿y qué 'n fa després de tantas capas?

—¿Qué vol que 'n fassi? Me las empenyo.—

Los mal-de-caps que passen los homes de pochs recursos pera vestir-se durant aquesta estaciò, son bastant parecuts als que passen las senyoras de posició precaria.

Justament aquest hivern s' ha posat de moda 'l *boa*, un gran corbatí de pell que 'ls rodeja 'l coll y 'ls penja pèls dos caps fins arrán dels peus.

L' adorno es car, y quan una senyora 's troba pelada, difícilment pot gastarse diners en cosas peludas.

Pero lo fantasía femenina se surt de tots los apuros. Lo *boa* es moda y se 'n ha de tenir un, siga com vulga. Y aquí ve la demostraciò del ingenio de las donas.

—Ja veurás, —diu una, encaran'se ab lo seu marit—vinam aquí. ¿Qué 'n fas d' aquestas patillas que portas?

—¿Jo? Res: m' hi passejo:

—Pues fesme 'l favor de tallártelas desseguida y dónamelas.

—¡Bo! ¿Y per qué?

—Perque necessito 'l pèl per fèrmen un *boa*.

—¡Y ara! ¿no diu que ha de ferse ab pèl d' un animal?

—¡Y bueno! ¿qué 't pensas ser tú, donchs?—

Se d' una senyora que s' ho ha arreglat d' un modo encara m' s breu.

Ha tallat la qua á tres ó quatre gossos d' aygua que criava, y nusant os ab habilitat se 'n ha fet un *boa* qu' enamora. Es lo qu' ella 'm diu: «un *boa* de familia.»

L' hivern, com l' istiu, té 'ls seus partidaris y 'ls seus enemichs.

Los taberners generalment son admiradors del hivern. Y nó porque, sent l' época de las plujas, poden disposar de més aygua. No. Diu que pre-

LO NADAL DEL ALCALDE.

Si no 's paga desseguida
tot lo que s' está adeudant,
ja veurá quina manera
de *décimas* li durán!

fereixen l' hivern, perque ara 's ven més petroli y sobre tot més ví.

En cambi 'ls amos de café se 'n queixan.

—¡Es extrany!—li replicava jo á un que me 'n parlava.—¿Vol dir que ara no tenen l' establiment més plé que may?

—Si, plé sí; pero la gent no hi vò á pendre res, sinó á escalfarse. Al istiu s' assentan, fan lo gasto y fugen desseguida. Ara hi ha familia composta de nou ó deu personas, que entre totas prenen una tassa de café y m' ocupan una taula desde las cinch de la tarde fins á las dugas de ls matinata que 'ls trech á puntadas de peu.—

Hi ha un fulano que cada any á entrada de 'hivern s' alegra y aixiribeix d' un modo extraordinari.

¿Saben quina es la causa de la seva alegría?

—La mèva sogra—diu ell—tè verdader horror al fret y assegura que aixó la matará. ¡Qui sab si algun hivern tindrè la sort de que ho endevini! Lo que es jo faig lo que puch; sempre procuro, valentme de qualsevol pretext, que tols los balcones y finestras de casa estiguin oberts de bat á bat.—

Un altre 'm deya las ventatjas que per ell tè també l' hivern.

—La primera y principal es que l' amo de la casa ahont visch es molt climatèrich. Desde primers de desembre fins á darrers de mars, no surt de casa seva, ni per passejar, ni per anar á missa, ni pera venir á cobrar lo lloguer del pis.—

Los que ara sofreixen de debó son los que tenen predisposició á refredarse.

—¡No sè!—sento dir á alguns molt sovint:—¡No puch comprendre cóm dimontri m' hi constipat!

—Jo tampoch—salta un altre que també pateix de la mateixa flaca—miri, desde las deu fins ara ja hi mullat sis mocadors.

—¡Qué compón! Repari jo: sembla talment que tingui aygua viva al nás.—

Realment; la treu ab tanta forza y tan copiosament, que si aixís com li raja avall la sapigués tirar enlayre, més que un home semblaria una ballena, ab los seus dos surtidorets.

Ara no 'ls dich res dels que 's dedican á tenir panallons. Hi ha mans privilegiadas que, á copia

d' inflarse, arriban á convertirse en un mostruari de vitxos de diversos tamanyos.

Un d' aquests infelissos allargava l' altre día la má á un amich, al despedirse d' ell.

—¡Y ara!—va fer aquest, retrocedint—¿qué 'm donas aquí?—

Lo pobre xicot se pensava que l' altre li ofería unas quantas salsitxas.

Davant d' un enemich tan traydor com lo fret, totas las precaucions son pocas.

Molts ciutadans se figuran que ab un *sobre-todo* qualsevol ja n' hi ha lo suficient pera defensarse

En cambi altres s' abrigan ab tanta intrepidés, que á forsa de posarse garibaldinas y camisetas unas sobre las otras, arriban fins á perdre la forma humana.

Per xó no es d' extranyar lo que deya un d' aquests:

—Lo menos, lo menos per despullarme empleo mitj' hora cada vespre. ¡Y encara sort que per ficarme al llit no m' ho trech tot!..

Lo qui 'n sab de debó, es un que cada tarde s' enfila en lo globo cautiú del Parich.

—¿Saben per qué hi pujo tan sovint? Per estar més calent.

—Pero no diuhen que enlayre hi fa més fret que aquí? ¿Per que puja ab la bomba, donchs?

—Perque quan soch á dalt, estich tres cents cinquanta metros més á prop del sol que vostés.

A. MARCH.

SIETE CABESSAS.

L' article del Sr. Toda á l' ESQUELLA ha despertat en ma memòria los recorts dolsos del temps passat, atenuadas las penas per melancolias de cap-al-tart, reforsadas las alegrías per fulguracions de mitj diada; anegats tots los quadros en la fogarada ardenta del sol del nostro camp, que crema al cel sense núvols.

Jo també recordo la *Plassa*, la *Plassa* y res més, perque no n' hi havia pas d' altra en tot Reus; la *plassa* del dematí, plena de la cridoria del mercat; lluhenta á mitj-día: passeig dels senyors qu' ana-

van amunt y avall seguint las rengleras de llosanas blavas, com presidaris en un pati; callada á la tarde, amarada de sol que 's menjava tots los colors y alsava un polsím candent; alegrada á posta de sol, com una gabia de muixons, per la brivalla del Castell y del carrer Major; surcada al vespre pels camins de formigas de xinxas y treballadors del carrer de las Galanas al de Jesús; solitaria en havent sopat, ab los clars de las botigas estesos pels porxos en llansols daurats qu'atravessavan en renglera uns senyors vestits de negre, ab una serietat d'òssos de *ménagerie*.

Y per final la sortida dels serenos á las onze en punt, regant de llum l' empedrat ab lo fanal que 's balandreja, y parantse á las cantonadas pera cantar l' hora, l' un darrera l' altre.

Pero quant la veig millor, quant la sento, es al dilluns, feta un buch de abellas saragatosas; ¡quin dia 'l dilluns! Bèn dematí 'm despertavan los giscles de las aurenetas que feyan colonia sota la teulada del costat; la plasseta del Castell estava sembrada de sachs oberts d' ordi y de moresch, fent isletas que voltavan los compradors; sota 'l porxo, abocavan lo grà á la mesura d' alsina sonant com á la platja l' onada que s' ajau. Mès avall contavan cuyros que tiravan l' un damunt de l' altre á patacadas; las conversas feyan remor continua de piná; y tot era alegre, empapat de sol, que daurava las nostras cortinetas de mussulina, clavat al mitj d' aquell cel puríssim, may enterbolit per boyras, tallat per las aurenetas que passavan com un cop de pedra y corrian á veurer als pardals dels *terradets* de l' iglesia, engolint pèl camí las bestiolas que 'ls sachs escupian.

Y entremitj del soroll pujava de vegadas una véu de gola, seca com sortida d' una caixa, que deya:

—¡Qui—vol—comprá—un billet!—y casi sempre responia un crit burleta de:

—¡Siete Cabessas!—surtit de la taberna de ca 'l Diablò ó d' algún xich que s' estava mirant com l' escolá encenia 'ls carbons del incenser fentli fer una rodona de foch.

¡Pobre Siete Cabessas! A mitjdía 'l veyá jo al péu del campanar, hont la dida tenia un recò pera véndrer bitllets. Llavoras ja 'l mercat anava

¡Srs. EMPRESARIS!

O posan bonas estufas en tots los teatros d' aquí, ó 'ls infelissos que hi vajin haurán d' arreglarse així.

á las acaballas; las hortolanas y las pagesas feyan pilas dels coves buyts al Fossar Vell; los sachs de grà s' aclarian al Castell, y de la faram de la plassa y dels munts d' ous no mès quedava una catifa de palla; las venedoras de cotò aguantavan encara la calda del sol, que pudria l' aygua bruta ahont la tunyina 's dessalava; y al abrich de las velas cuadradas, fetas d' una borrassa, s' endormiscavan las donas, vermellas de calor, darrera de la parada de formatje de Mahò, y discursejava 'l *charlatán* de Barcelona ab un ganivet *tot cer* á la má y una fulla de col al cap.

Al cau del campanar, la dida anava despatxant los darrers bitllets; la portella del finestro, posada plana, feya de taulell, y damunt de la llista passada hi havia tres bitllets de mostra; al costat los *fixos* delicadament lligats ab cotò de mitjas dintre d' una capsá, y al calaix d' una tauleta las desenas per ensetar.

Encara la veig á la mèva bona dida, la cara tota arrugada, de poma madura, rihent ab la boca desdentada, humits los ulls petitets, y tan contenta, tan saturada de sanitosa alegria. La pesanta mole del campanar tremolava á compás á las tres batalladas repetidas del *Ave Maria*, y s' obria la porteta que s' havia d' agafar ab las unglas. Entrava al forn una alenada d' ayre fresch, y un cuadro de sol s' estirava per terra. En lo clar d' aquella apoteosis apareixia 'l *Siete Cabessas* que venia á buscar mès bitllets.

Era nano, geperut, casi quadrat; portava roba d' hivern, polsosa, que li era gran; una bossa de viatge li penjava al costat, y li tapava 'l cap punxat una gorra de panyo ab visera de cuyro, qu' enfosquia encara mès aquella cara trista, desesperada, endurida per una mandíbula fortíssima de gorila, baix d' uns llavis contrets, que sombrejavan los fils-ferros doblegats d' un mostatxo xinnesco.

Sensè parlar feya la sèva tasca y tornava á sortir; y al cap d' una mica lo veyá pèl finestro mès monstruós, mès brut, anegat en la soleyada, y sentia la véu de fusta sacsajada:

—¡Qui vol—comprá—un billet!

Un desvergonyit guaytava pèl carrer de la Font, y responia:

—¡Siete Cabessas!

Lo geperut se girava ab un llampech als ulls, los llabis tremolosos remugavan un renech, y las dents serradas lluhian, refregadas, com los sabres de dos enemichs. Després venia 'l decahiment, lo cap feixuch s' enfonia á las amplas espalllas com una bala de ferro en un coixí; las parpellas amagavan la vista; y no mès sortia la barra, aquella barra quadrada, amenassadora, d' antropófago.

Y 'l Siete Cabessas caminava avall, prosseguint lo Calvari d' insults y de befas: pèl camí de Tarragona surtian los blanquers á la pols groga del carrer, destapadas las carns oliosas, mal girbat al ventre un tros de sach pudrit, y reyan, reyan á la cara del bitlletaire rabiós, que no 's parava; mès sol, mès pols, mès escarni l' acullia pèl camí; la Riera incandescent, l' Isla ahont plegavan los velers y las pagesas menjavan la coca, los Encants de llits de ferro y drapots descolorits, lo Passeig de casas baixas—un barri de Moreria,—plé de gitanos torrantse com momias á terra, de donotas escabelladas rihent y fumant ab los soldats. Sempre la mateixa riota, fins dels que li compravan bitllets, pagats ab un insult de propina. Ningú li aixugava la cara suhada al carrer de l' Amargura, ni la Verge de la Concepció se 'l

MERCAT DE GALLS.

—Ay, ay! ¿No poden vendremen cap?
 —No señora; el ilustrísimo señor Alcalde 'ls ha embargado tots.
 —¿Per qué?
 —Para fer los varios tiberis que encara tiene en proyecto.

mirava, encantada en son ensomni de benaventuransa infinita, dalt de la capelleta.

A la una 'l mercat agonitzava; á cal pastisser las hortolanas ensacavan lo pá cruixidor pera la senmana; lo carro del Fina trontollava carré amunt arrossegat pèl caball tisich que feya esses de borrarxo entre las varas amplias, y 'l Fina davant, més ossòs que 'l sèu caball, estirava tota la màquina ab la mà á la corda filagarsada de la serrreta; arrambat á la paret, xafant los menats de planté abandonats per las pagesas, lo bitletayre deixava passá 'l carro y dava 'ls últims crits, corejats per la lletania de la morra de ca 'l Diablò, y acabat sempre ab la véu d' un mofeta:

—¡Siete Cabessas!

***

Van passar dos ó tres dilluns, y 'l geperut no sortia al carrer. Una tarde la dida 'm diu:—¡Aném á véure 'l! Y agafat de la mà 'm vá portar cap á la Plassa de las Monjas; tombarem per lo carrer de San Joan, que tenia las ceras fetas de pedras arrodonidas que jo saltava de l' una á l' altra, y passat lo terratrémol del Vapor Nou, vam entrar al Hospital.

¡Quina quietut! Las parets pintadas d' un groch immaculat, l' escala neta, sense pejjadas, olor de pols, desolació, tristesa de casa deshabitada.

Dalt, las dos salas de malalts; á la dreta las donas, los homes á la esquerra, y á la separació, demunt d' un pont, l' imatge plorosa de la Verge desolada al péu de la Créu.

Las rengleras de llits s' allargavan fins al altar del fons; per entremitj de las cortinetas d' indiana se veyan las tacas blancas dels dormidors; un jove assentat, cara y mans de cera, me mirá ab vista suau y no 'm deixá fins que la dida y un' altra dona m' atansaren á un dels llits d' rers, á la dreta.

Jo 'm vaig quedá als péus, aterrat; inflava lo cobertò una massa informe, una criatura molt grossa; més enllá lo llansol blanch encuadrava la horrorosa fesomia del Siete Cabessas, de fanch sech; los ulls oberts, sense nina, blavosos, al mitj d' un anell negre; al capsal una monja vestida de blau tenia á las mans una escudella. La dida 's vá acostar, y 'l geperut vá mirarnos á tots, depressa, pera tornar la vista endins, á recordar sa vida de miseria y d' escarni.

La monja comensá á dirli cosas pera ajudarlo á bèn morir; jo no l' entenía; la véu semblava una conversa ab gent amagada als recons, á la volta, ab lo tó indiferent, fatigat dels que ensenyan fenòmenos.

Lo geperut no se l' escoltava; va preguntarli la monja si volia *flors cordials* y tampoch vá respondre; va forsarlo á pèndren una cullarada entre las dents closas, y 'l such s' escampá per las cerdas de la barba, rebutjat pèl coll ab un *glu glu* d' ayguera que s' escola.

Hi vam estar molt poch temps allí; lo *Siete Cabessas* no feya cas de nosaltres y ni 'ns vá mirar quant nos en anarem.

Lo malalt assentat me torná á seguir ab sa vis-

ta dolça, y per fi vaig poguer enxampar á l' escala lo pit apretat per l' espant y l' horror.

¿Quánt vá morir lo Siete Cabessas? No ho sè. La seva ossamenta esgarrada 's barrejà ab las altres á la fossa dels pobres, y no se li vá dir cap missa. Fora de la dida, de segú que ningú li haurá resat un Pare Nostre; aquelles senyoras que feyan petar la xarrada al consell del Sagrament, y qu' ohían totas las missas de difunts, se n' haueran guardat ben bè prou de resar pera un blasfemo.

Pero també: ¿qué hi havia de fer al Cel lo Siete Cabessas? ¡Tota una eternitat buscant núvols ben espessos porque 'ls angelets rossos no se 'n riguessin del s' u gep! ¡Al infern, al infern, á veurer patir als altres, ¡cóm riuria allí 'l geperut, ell que no havia rigut may!

J. MIRÓ FOLGUERA.

¡PER NADAL!

(Décima-contestació lector, que podrás donar si algú 't vé á felicitar portant, segona intenció.)

Ha fet tart, s' han acabat:
ja no 'm queda un *sentiment*;
com ha vingut tanta gent
tots se me 'ls han emportat.

Torni á passar, si es vritat
que tot l' any m' ha servit, que
potse llavors ne tindrè:
vegi de tornar demá;
pro, si no 's vol molestá'
«que passi las festas bè.»

E. V.

LLIBRES.

CARN Y OSSOS.—*Baralla entre la vida y la mort*, per S. GOMILA.—Es ja molt conegut lo nom de nostre apreciable col·laborador, tan per sas composicions soltas com per algunas obretas que sempre ab éxit merescut, ha donat á la estampa.

La nota culminant dels seus escrits es la intenció.

Y aquesta intenció 's posa de relleu en la excursió que fan pèl món la Mort y la Vida, mostrant aquella á aquesta desgracias, infamias y miserias y vindicantse aixís de moltas de las culpas que se li atribuixen, que no son fillas dels capritxos de la Parca, sinó de la insensatés y de las torpesas dels homes.

L' excursió qua comensa en un cementiri acaba en la plassa pública ahont se verifica una execució capital.

Tota l' obra está versificada ab facilitat, com ho indica 'l següent fragment de descripció de una corrida de toros:

«—Mira, mira, 's comensa ara
l' espectacle edificant.
¿No sents com están cridant?
¿escoltas quína gatzara?
¿Sabs ahont som?

—Se pintan sols
per tal cosa.

—No t' enganyas.
Allí hont vegis moltas banyas
de segur que hi ha espanyols.
¡Alsa! Ja surt la quadrilla.
¡Quín garbo... ¡Vaya uns saleros!

¡Ah! lo qu' es per faroleros
niugu del món com ells brilla.

Vaja, ja han fet la senyal:

de *bravos* se sent un coro.

Mira, ja ha sortit un toro.

¡Qu' es noble aquest animal!

Tiba noy, allá un caball

tapat d' ulls se 'n va á morir...

¡y quín modo de aplaudir!...

¡Oh, y ves per qué al cap-de-vall!

Perque 'l toro l' ha embestit

y com qui diu «tú m' empipas»

li pega un cop, y las tripas

per la ferida han sortit.

¡Bravo! .. ¡Burros!... Aplauzeixen.

mira, escolta: pican fort.

Un altre caball ha mort.

¡Ma, noy cóm se diverteixen!

¿Y per xó pa-san molestias.

Vida, 'l taus? .. ¡Quín desgabell!...

Dígam, cap sense cervell.

á n' aquí ¿quíns son los bestias?

L' obreta del Sr. Gomila está ilustrada ab profusió de vinyetas molt adequadas al text, degudas al llápis elegant del Sr. Gómez Soler.

EL ARTE DE SER FELIZ, *novela original* per M. BRULL.—Escrita aquesta producció per un modest industrial de Falset, é impresa en aquella mateixa població, ha de ser rebuda ab la benevolencia á qua 's fa acreedora, dat lo petit prólech de que va precedida. Lo Sr. Brull confessa que s' ha proposat publicar un llibre entretingut y barato y 'ns sembla que ha lograt abdós propósitos.

RATA SABIA.

PRINCIPAL.

Ja sabíam que 'l Sr. Palencia no era un empressari dels que s' adormen.

Tot just acabavam de preguntarli si 'n tenia alguna de preparada, y ja 'ns varem veure la resposta á sobre ab l' estreno de *El Sr. Gobernador*.

Es una obra aquesta de origen francès; pero perfectament adaptada á l' escen espanyola. Basta saber que 's tracta de un cessant que viu de la trampa esperant que li donguin un empleo; de una senyora, la seva dona, tan habilidosa en resoldre 'ls expedients de la necessitat, que troba al sabater sortint de la casa, ahont ha promogut un escándol, y en lo mateix replá de l' escala li dona entenet de pendreli la mida de unas botas de xarol; de una filla de aquest matrimoni y del seu enamorat, un pintor que 's mor' de gana... en fi, tots tipos de Madrid.

En la mateixa escala viu un personatge polítich dels mateixos nom y apellido que 'l cessant, y aquest per una equivocació del ordenansa del ministeri, reb lo nomenament de governador destinat al seu vehí.

Se 'n va á la seva insula, després de provehirse ell y la s' va familia de la roba necessaria per no fer un mal paper, y després de passar mil apuros, vé á reemplaçar-lo 'l governador verdader, lo qual, compadit del pobre cessant, ha lograt treureli un empleo de 14 000 rals.

L' acció de l' obreta, ab sos punts y ribets de inverossímil, es senzilla y 'l desenllás molt previst. Pero no importa; hi ha viva en lo movi-

LA NOSTRA GENT. (Dibuix de Mariano Foix.)

LO TARUGO DE LA JOYA.

—¡Miréu! ¿una capsal! ¿Voléu jugar que á dins hi ha alguna cosa que qui sab quènt val?
 —¡Potser sí, caratsus! Lo mal es que jo devegadas hi llegit diaris, que diuhen que tot aixó es mentida.....

ment escénich, molta varietat en las situacions y xistes per tots los gustos, desde la paraula de doble sentit hasta la punxada satírica, desde l' aguda al xascarrillo.

—¿Quánt li devém al càrnicer?—pregunta la esposa del cessant.

Y aquest respon:

—Que sè jo... dugas ó tres vacas.

***

L' obra perfectament ensajada, alcanza un excelent desempenyo per part de las Sras. Alverá y Gambardela y 'ls Srs. García, Peña, Manini, Manso y Mesa. Lo Sr. García y la Sra. Alverá sobre tot se 'n duhen la palma.

Lo públich, en certs moments, no deixa sentir la representació, á copia de riure.

Gran obra, donchs, pèls que van al teatro á passar un rato divertit.

LICEO.

Lo tenor Marchi sense ser lo que 's diu una notabilitat, es més que un tenor discret.

Los que anaren á sentirlo en *Mefistófele* ab certa desconfiansa—jes tan viu encare 'l recort de Gayarre!—no diré que se 'n duguessen xasco, porque 'ls xascos mal pot endurse'ls qui troba més, pero molt més de lo qu' espera.

Posseheix una véu de una emissió fácil, bastant ben timbrada en la corda aguda y demostrá talent en l' interpretació del personatge.

La Bellincioni 'ns regalá una Margarida que no 'ns feu anyorar á sas antecessors, ab tot y anomenarse aquestas Gabbi y Borghi Mamo. Al igual que 'l tenor se vegé festejada y aplaudida en los passatjes culminants de l' ópera: en lo quarteto del jardí, en l' escena de la presó, á Grecia.

Molt bé en Visconti, sobre tot en la primera meytat de l' ópera.

***

Las simpatías del públich per en Marchi anaren en augment en la representació de *Carmen*.

Per primera vegada hem vist ben interpretat lo tipo de *D. José*. En lo duo del acte segon, en tot l' acte tercer y molt especialment en la gran escena final, Marchi 's mostrá un excelent cantant y un consumat artista. ¡Vaya una manera de reproduhir la passió del amor y dels celos que destrossan lo seu cor!... Lo públich, gracias á ell, adelantá un pás més en lo saboreig de l' obra mestra del infortunat Bizet, més hermosa y més grata, com més se sent.

La Rolutti (*Carmen*), prima, esbelta, jove, ab dos ulls com dos sols es un esquirollet; pero un esquirollet que canta, y que cantarà millor cada dia. Una véu acontraltada, tersa y de regular potencia y un frasseig correcte unit á molta gracia en los moviments y á molta intenció en lo gesto y l' actitud fan d' aquesta artista una *Carmen* deliciosa.

¡Lástima que al vestirse no li advertissen que las cigarreras espanyolas y las *zingaras* d' ópera son dos tipos completament distints! Afortunadamente en la segona representació ha corretjit aquesta aberració.

Per lo domès fou aplaudida en las pessas principals y cridada á l' escena al final de tots los actes.

La Huguet, revelá bonas condiciones que madurarán ab l' estudi.

L' Aragó digué ab brío la cansó del acte segon. Pero en l' últim acte ¿cóm es que vesteix aquell torero tan desgalitxat? ¡Cuydado que sembla un

torero de la Barceloneta, ó un xulo de aquells qu' en las corridas formals donan las banderillas!

Molt bé 'ls coros y retribè l' orquesta, obligada á repetir l' arrebatador prelu di del acte quart.

De totas maneras *Carmen* será una de las obras de la temporada.

***

He deixat expressament pèl final lo dir quatre cosetas del *Barbero*, que fou *executat* (en lo sentit recte de la paraula) la nit del diumenje.

La Repetto Tresolini empenyada en esmenar la plana á Rossini; pero si aquest per ser mort, ja no pot tornars'hi, lo públich prengué la seva defensa ab lo calor ab que acostuma mostrar lo seu desagrado. ¡Massa *fioriture*. Sra. Repetto... y vaji alerta á no desafinar, que quan la sentím 'ns tè sempre ab la por al cos!

Tampoch lo Sr. Stagno estava en lo seu element. No obstant digué molt bé l' andant de la cavatina de introducció, molt regularment lo duo ab lo barítono y coroná ab una fermata altament dramática lo terceto final. Lo públich aplaudí l' esfors; pero nosaltres deplorarem lo contrasentit.

Los restants intérpretes, no més que regulars.

De manera que 'l *Barbero* ah una sola vegada quedá afeytat á pèl y á repel.

De aquesta feta D. Bartolo será molt capás de deixarse creixe la barba, dat que 'ls cantants de avuy tenen la má una mica massa passada per manejar la navaja ab la suavitat y 'l salero qu' exigeix lo sistema Rossini.

ROMEA.

Res de nou.

S' ha posat en estudi l' antich drama *La virtud y la conciencia*, del Sr. Vidal Valenciano, estrenat fa més de vint anys: un drama d' obrers que va adelantarse á l' época en que s' escrigué.

Dilluns, vigilia de Nadal, benefici de la estudiosa primera dama Sra. Pallardó, ab *Lo Pubill*, *De Nadal á Sant Esteve* y una rifeta de galls, turrons y Jerez.

TÍVOLI.

La próxima senmana 'ls taré deu céntims de la caricatura *Hôtel internacional*, qual estreno está anunciat per la nit de avuy divendres.

NOVEDATS.

També haurán d' esperar fins á la senmana entrant si desitjan coneixer per conducto de l' ESQUELLA l' acullida que haurá merescut la nova pessa en un acte del festiu escriptor *C. Gumá*: *L' amor es cego*, qual estreno havia d' efectuarse ahir dijous.

ELDORADO.

S' está preparant l' estreno de *Lucifer*, anunciat per demá dissapte.

Lucifer, es, segons los periódichs de Madrit, una de las produccions últimament estrenadas que ha tingut més éxit.

¿Qué dirán los capellans al veure que 'l públich aplaudeix á *Llucifer*?

LO TENOR VINYAS.

Ja que 'ls demès teatros no ofereixen cap novetat digna de registrarse, consigném l' éxit ruidós que ha tingut á Valencia 'l novell tenor catalá, cantant *Mefistófele* ab la célebre Theodorini.

La premsa valenciana li tributa grans elogis, augurantli un porvenir brillant en la carrera artística.

Un detall: al marxar á Valencia, 'l mestre Goula li encarregá que li enviés un telégrama

LA TEORIA DE DARWIN.

Que l' home prové del mico,
molts cops hi sentit á dí,
y mirant aquest subjecte
estich per creure que sí.

Va deixá' escapá' un sospir,
nos varem doná una cita,
son marit entrá en sospita
y jo 'm vaig esporuguir.
Me vaig dirigí' á sa casa,
y acudí á mon cap febrós
l'imatje del seu espós
desenvaynantne l' espasa,
y ab sobressalt vaig fugir
per no da' al seu marit celos,
y... perque son verbs modelos
amar, temer y partir.

M. BADÍA.

ESQUELLOTS.

Avuy diré com certs predica-
dors desde la trona:

—«Día de gozo... día de júbi-
lo... día de legítima alegría...»

—Pero ¿tot aixó á qué vé?
dirán los lectores assombrats de
que fassi la competencia al
clero.

Senzillament vé á anunciarlos
que dimecres—cumplint la pa-
raula empenyada—va posarse
en venta l' *Almanach de LA
ESQUELLA DE LA TORRATXA* pera
1889—any primer de sa publi-
cació.

—¿Y per aixó están tan ale-
gres?

—Per aixó mateix. Y vaig á
explicarme.

Calcúlin si hém d' estarne Ab
lo desitj de fer una cosa una
mica digna del gran favor que
'l públich nos dispensa, hem es-
tat prop de tres mesos bregant,
buscant elements, organisant-
los, combinantlos y lligant caps...
empaytant ara á un autor, ara á
un dibuixant, ara al litógrafo,

ara á la imprenta, ara en fi al enquadernador;
pero al últim n' hém sortit, y sense modestia ho
dihém, al contemplar la nostra obra, trobém que
pot molt ben anar.

L' *Almanach* forma un álbun variadíssim de
216 planas. Entre altres treballs deguts á més de
cent escriptors distints, hi ha versos de Arús y
Arderiu, M. Badía, Francisco Bartrina, Bonaven-
tura Bassegoda, Víctor Brossa Sangerman, Da-
más Calvet, J. Coll y Britapaja, R. Coll Gorina,
J. Coroleu, Pompeyo Gener, Francisco Gras
Elías, C. Gumá, Apeles Mestres, Samuel Nuñez
Bey, J. Puig Cassanyas, Joan Pons y Massaveu.
P. K., Frederich Rahola, Manuel Ribot y Serra,
Joaquim Riera y Bertran, Frederich Soler, R.
Surinyach Baell, Eduart Toda, Francesch Ubach
y Vinyeta, Eduart Vidal Valenciano y J. Yxart; y
prosa de Just Aleix, Matías Bonafé, Santiago Boy
Verdalet, Fantástich, A. March, Narcís Oller,
J. Pin y Soler, P. del O., J. Roca y Roca y Emili
Vilanova.

En quan á la ilustració no 'n parlém. No 's pot
obrir l' almanach, que no 's vegi un grabat ó al-

donantli compte del éxit que obtingués. Vinyas
ho feu, al sortir del teatro, en una forma curta,
expressiva y que revela una gran modestia. Lo
telégrama deya:

«Estoy contento.—Viñas.»

Dos paraulas que ho expressan tot.

N. N. N.

CONJUGACIONS.

Era la més bella fada
que jo havia somiat:
fins m' hi hauria declarat...
si no hagués estat casada.

L' espós era militar,
y ella 'm mirava d' un modo,
que, lluny de dar-me incomodo,
vaig arribarla á estimar.

Continuá tractantme ab mimo,
jo feya lo mateix qu' ella,
y una nit á cau d' orella
vaig gosarli á dir:—¡T' estimo!

tre. Los dibuixos arriban á 250 y son deguts entre altre artistas á Adofont, Julian Bastinos, J. Cuchy, Anton Fabrés, Mariano Foix, Sebastiá Gay, F. Gomez Soler, J. Llobera, Apeles Mestres, R. Miró, M. Moliné, J. Pellicer Monseny, Enrich Serra y N. Vazquez.

Després de aquests datos y consignant que l' Almanach ostenta una preciosa cuberta al cromo, bastará dirlos que l' edició va agotarse en pocas horas.

Y ara lo que diu en Lopez:

— Que vingui un altre á fé' *Almanachs*.

En Lesseps se troba molt apurat, á conseqüència de haver fracassat la última emissió de obligacions del Canal de Panamá.

La Cámara francesa s' ha negat á concedir á la Companyia tres mesos de plasso, pera buscar una solució.

Pero no hi ha que apurarse:

Mr. Lesseps té una idea salvadora: la d' enviar á buscar á D. Francisco de Paula, perque li acabi 'l canal sense quartos.

Qui ha fet una Exposició, bè pot fer un canal... y entendre's ab los inglesos.

Un crítich amich mé u publicá un article sobre 'l tenor R. S.

Y tres ó quatre días després, reb un certificat pel correu, l' obra y 's troba ab una nota de color del tenor criticat extesa sobre l' article.

Per supuesto que 'l color que gasta 'l tenor R. S. no 's distingeix pel seu perfum.

¡Vaya uns *desahogos*, gastan los tenors quan se 'ls critica!

DIÁLECH.

—¿Desde quán que 'ts fora de la presò?
—Desde ahir.
—Y ara ¿quán hi tornarem?
—Avuy, demá... no sè: aixó depén de las circunstancias... y de las camas.

Ara sembla que l' article enviat pel correu serà objecte de un procés criminal. Hi ha que advertir que 'l crítich á que 'm refereixo, á més de crítich es advocat.

Com totas las sospitas del *desaguisado* recauen sobre 'l tenor, que diuen que una vegada á Roma va fer una cosa per l' istil, aquest no tindrà mes remey que compareixer davant del jutje instructor.

— Olori aquest paper—li dirá 'l representant de la justicia.—¿Es de vosté aquesta... sustancia?

Es molt fácil que 'l tenor ho negui; pero llavors queda 'l recurs de analisarla químicament, citar á la cuynera del tenor, als seus criats, ó al fondista, si viu á la fonda, y averiguar qu' es lo que 'l tenor vá menjar lo día en que 'l certificat vá ser posat al correu.

Un procés curiosíssim.

Tal vegada, bèn garbellat tot, se trobará que no es l' article lo que vá descompondre 'l ventre del tenor, sinó 'l mal éxit que vá tenir al representar una de las obras més celebradas de Rossini.

De l' Exposició han desaparecut varios objectes.

En primer lloch uns candelabros de bronze que un expositor italiá havia regalat á la reyna regent.

En segon terme casi tots los formatjes de bola de la secció de Holanda.

Sempre m' ho havia cregut que al tancarse la Exposició comensarían á sortir ratas.

Ab Exposició y sense Exposició continúa la serie d' ápat y fatoris.

A la senmana passada va haverni un al morro de la escollera del Est y un altre als pous de Moncada, tots dos en obsequi de la comissió del Ajuntament de Madrit.

Y ara ja 's parla de una comissió del Ajuntament de Barcelona que ha de passar á Madrit á resoldre alguns assumptos urgents... y á rebre la compensació de tants obsequis.

Després tornarán los de Madrit; los de Barcelona hi anirán á continuació, y á Barcelona y á Madrit, y á Madrit y á Barcelona será qüestió de no desparar la taula.

Decididament, es una trista cosa y un gran sacrifici ser regidor de Madrit ó de Barcelona.

Se necessita lo que 'ls mallorquins ne diuen un gran *talent*.

Que traduhit al catalá vol dir una gran *gana*.

Un altre ápat:

Van donarlo 'ls *inglesos* en obsequi de D. Francisco.

Entenémnos, los inglesos de Inglaterra, que son otros Lopez.

Los verdaders *inglesos*, los que tenen comptes pendants y no veuen medi de cobrarlos, aquests no donan menjar, al contrari menjan.

Per aixó tal vegada 'ls inglesos de Inglaterra, sempre humanitaris y patriotas, han donat l' ápat á D. Francisco ab l' idea de que quan los altres inglesos hajan de menjarse'l, lo trobin bèn cebat.

Apat solemne.

Lo que van donar diumenje los regidors al seu arcalde... suposo que pagant de la seva butxaca... y aquest cas será 'l primer, y podém dir que l'

UNA FRANCESA.

Diu que voldria casarse
ab un home un xich com cal
que domini bè la llengua...
¡Que agafi un municipal!

únich, ja que aquesta classe d'expansions no son molt bonas per la salut

Al destaparse 'l xampany, grans discursos.

Un regidor proposa no sols pintar un retrato, sinó erigir una estàtua al ciutadá benemèrit. La estàtua del Comendador, que quan sentia olor de gasofia, 's filtrava per las parets y s' asseya á taula.

Un altre va fer l'apoteóssis de la Exposició. «La Exposició es una matrona que tè 'ls péus en lo Mediterráneo (y que per lo tan pren un bany de camas) y que tè per cap lo Globo cautiú (lo qual es una veritat com un temple: un cap plé de vent.)

Y va aixecarse 'l Sr. Sol.

Varios periodistas havían sigut invitats al dinar y 'l Sr. Sol (¡y tant sol com s' ha quedat dintre del seu partit!) va encarregar-se de cantarlos la canya á propòsit del retrato de la Galeria de catalans ilustres.

Una hora entera va invertir en «pintart lo negro blanco y lo blanco negro.» Molta eloqüencia y molta inconveniència, per que ja sabia que allà ningú li havia de respondre.

Y D. Francisco rebent una incensada de més de una hora, sense estornudar ni descompondre's.

Vaja, que li pintin lo retrato: se l' ha bèn guanyat.

Nota final: dimars D. Francisco va haverse de

quedar al llit, á conseqüència de un atach de dolor.

Aforisme de un metje antich:

«De aquells dinars surten aquests poagres.»

En Succí que 's troba actualment á Madrid, ha comensat ja 'l seu nou dejuni.

Aquest se prolongará 20 días si va poca gent á visitar-lo; en cambi si hi va la qu' ell desitja, 'l dejuni serà de 30 días, com á Barcelona.

Com més guany, més llarch.

Una cosa estranya.

A Barcelona en Succí feya pagar mitja pesseta d' entrada; en cambi á Madrid exigeix una pesseta.

—¿A qué obehirá aquest augment de un cinquanta per cent? preguntava un senyor.

Y un altre li va respondre:—Es que á Madrid los aliments son més cars.

La idea de colocar lo retrato de D. Francisco de Paula en la Galeria de catalans ilustres, baix un determinat punt de vista, pot ser de una gran utilitat.

Figúrinse que 's presenta un acreedor:

—¿Lo senyor arcalde?

—En aquest moment no hi es

—¡Caramba!... Aquest senyor no hi es may.... Haver de fer tans viatjes, y al cap de vall per cobrar una friolera.

—Ah ¿vosté tè algun compte pendent?

—Si, senyor.

—Donchs miri, arribis á la Galeria de catalans ilustres, y entenguis ab lo retrato

Ara si que no 'ns escapém.

Lo núvol de la lisonja está format, y á punt de descarregar un diluvi de gracias sobre Barcelona.

Segons un telégrama de Madrid arriplegarán marquesats D. Francisco de P. Rius y Taulet y D. Manuei Girona... y hasta D. Camilo Fabra y D. Evaristo Arnús, que tan espléndits balls van donar en obsequi de las infantas.

En un claustre solitari de la Universitat se troban D. Juliá Cassanya y D. Manuel Durán y Bas.

D. Juliá.—¿Ha vist lo dels telégramas dels marquesats?

D. Manuel.—No me 'n parli... Y sembla que de nosaltres ningú se'n recorda.

D. Juliá.—Y aixó que nosaltres bè varem ballar.

D. Manuel.—¡Qué s' hi ha de fer!.. En aquest mon, uns ballan y 'ls altres se 'n portan la fama.

En los ápats municipals s' ha servit peix per valor de 60,000 pessetas.

¡Xeixanta mil pessetas de peix!

¡La mar!

Y ja que estém fent números, un altre dato que trayém de un periódich local

Lo valor de las subvencions pagadas per l' Ajuntament al Gran Hotel Internacional ascendeix en total á la cantitat de 821,000 pessetas.

Quan se tiri 'l Grand hotel á terra, l' empresa serà una ingrata, si no destina una part dels mahons á alsar lo monument de que 'ns parlava 'l regidor Sr. Lluch en l' últim tech del Parch.

Los mahons pèl monument.

Y 'l ferro de las cuynas econòmicas, barrejat ab lo bronze de las cacerolas, per fondre l' estàtua del benemèrit.

Lo distingit catedràtich de farmacia Sr. Trémols, trobantse á Madrid á formar part de un tribunal de oposicions va ser objecte de manifestacions desagradables, de part de alguns estudiants.

¿Es lo Sr. Trémols un home antipàtich com en Cánovas? No senyors, molt al contrari: es una persona apreciable en tots conceptes.

¿Es un ignorant, un tonto, un sabatassas? Res de aixó: lo Sr. Trémols es un dels primers botànichs d' Espanya.

¿A qué donchs la tirria de cer's estudiants de farmacia?

L' endemà ho explicavan alguns periòdichs per encàrrech dels mateixos alumns.

«Lo Sr. Trémols té una farmacia-droguería, lo qual ocasiona grans perjudicis á la classe farmacéutica.»

¡Hola, hola!... ¿De manera que un farmacéutich está impossibilitat de montar una droguería? ¿De manera que la ley de la competencia industrial que regeix en totas las professions, en totas las carreras, en totas las industrias, no ha de regir ni s' ha de donar á coneixe entre 'ls apotecaris?

¿Qué diuhen á aixó 'ls periòdichs libre-cambistas de Madrid, que publican l' explicació dels estudiants, sense protesta?

¿No son ells partidaris de la baratura? Donchs las farmacias-droguerías han resolt lo problema en benefici del públich.

Despres de tot als estudiants ningú 'ls fá seguir á la forsa la carrera de apotecari, y un cop tinguin lo títol ningú 'ls priva de montar farmacias-droguerías com la del Sr. Trémols.

Per lo tant las manifestacions de desagrado, al cap-de-vall, no s' hi revela més que un gran egoisme.

L' escena á Cádiz.

Un matrimoni mel avingut compareix davant del jutje per celebrar l' acte de conciliació preliminar del divorci.

Lo marit pren la paraula y clava dos tiros de revolver á la seva costella, y sense que hi hagués medi de evitarho 's dispara un tercer tiro que 'l deixa mort instantáneament.

De fixo que 'l secretari devía fer constar al acta la frase sacramental: «No conciliaron.»

A Lleyda hi ha hagut una explosió en la fàbrica de licors del Sr. Lamolla.

Si 's pogués fer brometa ab aquesta classe de successos, diríam que la caldera de vapor del senyor Lamolla s' ha encarregat de anunciarli 'l licor que ha inventat últimament.

Qual licor se titula ¡¡Pum!!

Deya un jove contemplat á una dona sumament prima, pero molt famosa per las sevas complacencias:

—Sembla mentida qu' estant tan magre, puga haverhi menjar per tants.

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

1. XARADA 1.ª—*Es-ta-qui-rot.*
2. ID. 2.ª—*Cas-tell-ter-sol.*
3. ENDAVINALLA - MUDANSA. — *Mas, Mes, Mis, Mos, Mus.*
4. TRENCA-CLOSCAS.—*El gran Galeoto.*
5. LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Matilde.*
6. PROBLEMA.— $12 + 12 = 24$
 $36 - 12 = 24$
 $2 \times 12 = 24$
 $288 : 12 = 24$

 338
7. GEROGLÍFICH.—*Per paper á Capellades.*

PREGUNTA Y RESPOSTA.

—¡Qué! ¿que hi ha hagut alguna desgracia?
 —¡Cá! Un infelís que ha fumat un puro d' estanch.

TRENCA-CAPS

XARADAS.

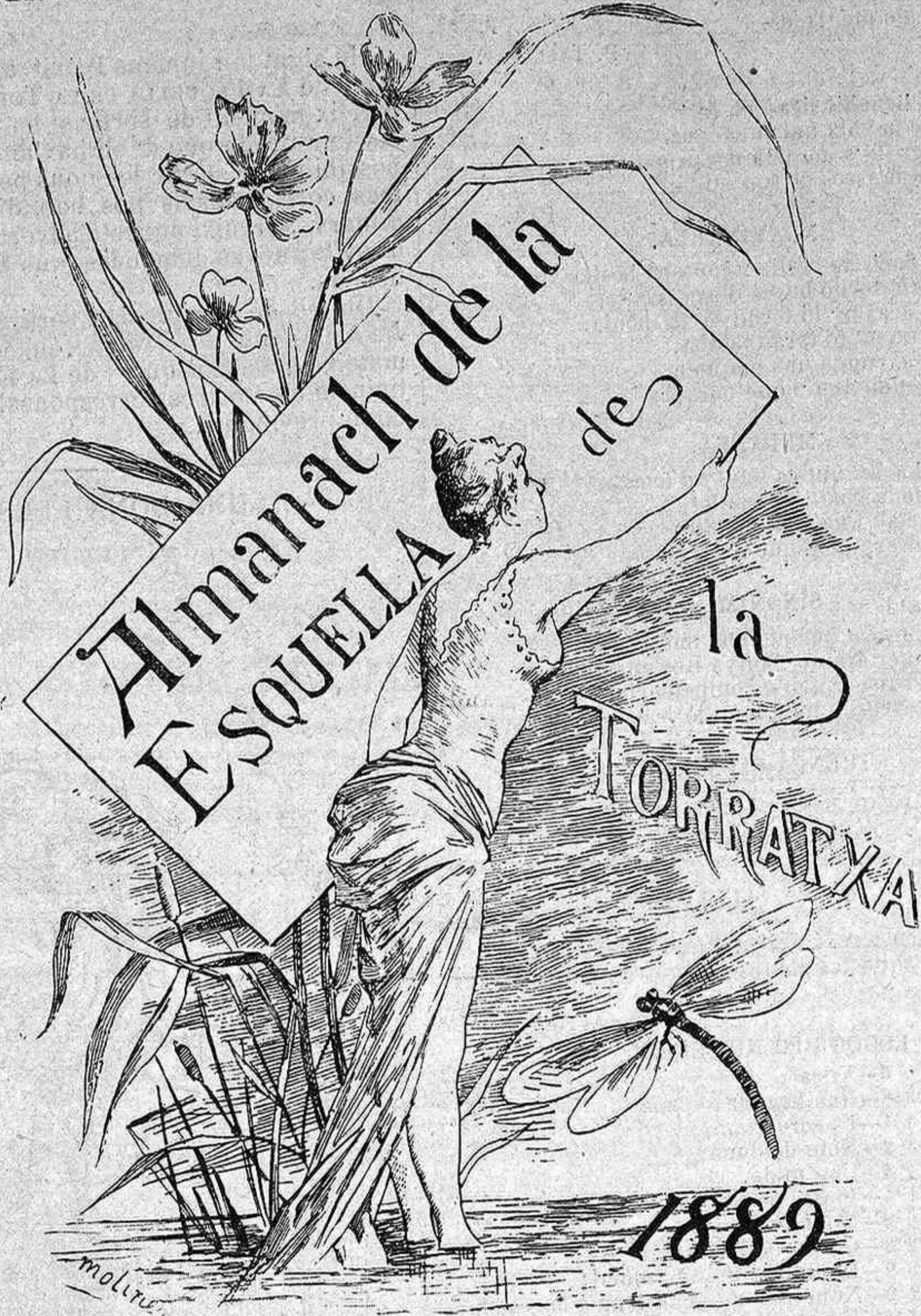
I

¿No veus qu' hu-quarta
 ja la total
 sa llum envía
 de tres girat?
 ¿La hu-dos qu' entona
 son dols cantar
 y la hu-dos-quatre
 las flors badant?
 Un petó, hermosa,
 y un fort abrás:
 Total, no siguis
 tan doble quart.

(Continua á la página 816.)

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

LLIBRERÍA DE LOPEZ, RAMBLA DEL MITJ, 20, BARCELONA

Escrit pels Srs. Arús y Arderiu, Just Aleix, M. Badla, Francesch Bartrina, Bonaventura Bassegoda, Matias Bonafé, Santiago Boy Verdalet, Victor Brossa Sangermán, Damas Calvet, J. Coll y Britapaja, R. Coll Gorina, Joseph Coroleu, Fantástich, Pompeyo Gener, Francesch Grás Elias, C. Gumá, A. March, Apeles Mestres, Samuel Nuñez Bey, Narcís Oller, J. Pin y Soler, J. Puig Cassanyas, Joan Pons y Massavéu, P. del O., P. K., Frederich Rahola, Manuel Ribot y Serra, Joaquim Riera y Bertrán, Joseph Roca y Roca, Frederich Soler, R. Surinyach Baell, Eduart Toda, Francesch Ubach y Vinyeta, Eduart Vidal Valenciano, Emili Vilanova, J. Yzart, y altres notables escriptors catalans.

ILUSTRAT AB 250 GRABATS

deguts a Adofont, Julián Bastinos, J. Cuchy, Anton Fabrés, Mariano Foix, Sebastiá Gay, Francesch Gomez Soler, J. Llobera, Apeles Mestres, Ramon Miró, Manuel Moliné, J. Pellicer Monseny, Enrich Serra y N. Vasquez.

Forma un elegant tomo de 216 págines en octau major impresas ab esmero, encuadernat ab una preciosa cuberta al cromo.

Preu ¡¡¡UNA PESSETA!!!

¡CASI REGALAT!

No n' hi haurá per quí 'n voldrá.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútu, & bè en sellos de franqueig, al editor Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No responém de extravios, no remetent ademés 3 rals pèl certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

—Tú ets lo *quart-tersa*
y tant estrany
que me 'ls demanas
y no me 'ls fas.

P. TALLADAS.

II.

Benehit sigas *oh tot!*
de ia vida únich encant,
per tú 's *dos una dos prima*
en brassos de son sultán.

PAU.

ENDAVINALLA.

Soch de bestia y no soch bestia
y 'm torno bestia després.
Si acás m' hi torno se 'm menjan,
si no m' hi torno també.
Vés, rumia una miqueta
y endavina 'l que pot ser.

D. T. ANGUILA.

MUDANSA.

La *Tot* qu' es molt *tot total*
que la *Total*, tè una *tot*
que ab una *total* fins tira
pedras, igual que un xicot.

T. SARRALENCA.

SINONIMIA.

—¿*Tot* que no *total* moltó?
—Per ara no, Donya Hortensia,
perque ab tanta competència
no vendre'n es lo milló'.

J. M.ª BERNIS.

TRENCA-CLOSCAS.

CARME DOU DE SOSIS.

ALELLA.

Formar ab aquestas lletras lo títul de una comedia
castellana.

BRUNO DURÁN.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

- 6—Vocal.
- 3 8—Una beguda.
- 9 1 4—Fa soroll.
- 1 6 3 2—Nom de dona.
- 5 6 9 1 4—Una mida.
- 9 8 2 3 1 4—Plassa de Barcelona.
- 2 7 3 4 7 6 2—Nom de dona.
- 7 4 9 2 1 6 2 3—Carrer de Barcelona.
- 1 2 3 4 5 6 7 8 9—Diminutiu de un animal.
- 9 1 6 7 6 3 2 9—Nom d' home y de dona á la vegada.
- 3 4 1 9 4 5 2—Un aucell.
- 5 8 4 7 4 1—Nom de dona.
- 2 7 9 4 7— » home.
- 9 2 7 2— » dona.
- 9 8 1—Un riu.
- 5 2—Nota musical.
- 9—Consonant.

UN SARRALENCH.

TERS DE SÍLABAS.

· · ·
· · ·
· · ·

Primera ratlla vertical y horison'al: població catalana.—Segona: prenda de vestir.—Tercera: enemich del clero.

PAU MATALLOPS.

GEROGLÍFICH.

×
F I L L
I
—
T A N O

SOTERO, FUROR Y C.^a

!!!ÚLTIMA HORA!!!

Ha sigut tan inmens l' éxit alcansat pèl *Almanach* de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA, que en lo mateix moment de sortir s' ha agotat la numerosíssima tirada que d' ell havíam fet. Aixó 'ns impossibilita de servir los nous pedidos que 'ls nostres corresponsals nos han dirigit després del dimars. Serveixi aquesta advertència d' avís, á fi d' evitar novas demandas, que no podrian ser satisfetas.

Dintre de pochos días sortirà l' *Almanach* de *La Campana de Gracia*, que de fixo tindrà la mateixa acceptació que 'l de LA ESQUELLA. Ho participém als nostres corresponsals, á fi de que estigan previnguts.

UNA DONA LLESTA.

—¡Pagantme una americana
se pensa que 'm pescarál...
¡Pobret! Quan l' haja beguda
l' enjegaré á passejá.

BARCELONA:

Imp. de Lluís Tasso Serra, Arch del Teatro. 21 y 23